СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 58. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 13 березня 1933.

VOL. XLI. No. 58. Jersey City, N. J., Monday, March 13, 1933. THREE CENTS.

ПОШАНУВАЛИ АКАДЕМІЄЮ ПОКІЙНОГО МИКОЛУ САДОВСЬКОГО

НЮ ЙОРК. — В пятницю вечером, дня 10 березня, відбулася в Українськім Народнім Домі Академія, присвячена памяти великого українського артиста Миколи Садовського, котрий помер недавно в Києві.

Академію влаштовано заходом Центрального Комітету Українських Народніх Організацій міста Ню Йорку. Свято відкрив д-р Л. Мишуга, вказуючи на те, що Покійний Микола Садовський віддавав мовою й драматичною грою, в часах, коли було заборонене друковане українське слово, всю ту силу, яку вложив Шевченко в свої могутні слова, вилляті на папір. Садовський сповняв соборницьку місію, коли в 1905 і 1906 роках творив з театрів на Великій і Західній Україні одну українську національну святиню. З тих, що приглядалися в театрі Садовського нашим героїчним постаттям на сцені, повстали в слушний час дійсні борці й герої. Їх то Покійний Садовський бачив, їх до бою загрівав, з ними терпів і з ними дожив разом найбільшої хвилі в своїм життю: Свята з 22 січня 1919 р., якого він був впорядчиком і на якім проголошено злуку всіх українських земель в одну Соборну Україну.

Потім Хор, зложений з бувших артистів театру Садовського й бувших співаків Хору Кошиця, відспівав під орудою проф. Олександра Кошиця „Со святими упокой", „Житейськоє море" (укладу Ол. Кошиця) і „Упокой, Спасе наш" та „Вічную память".

Спів викликав надзвичайне враження. Відчувалося, що сидимо десь у якійсь величавій святині, до якої доходить небесний спів. Не було навіть чути, як публика підносилася з місць, коли співали „Со святими упокой" чи „Вічную память".

Сердечно витаний проф. Олександер Кошиць змалював живий образ Покійного Садовського як громадянина, артиста, музиканта й учителя. Бесідник підкреслив, що Садовський стоїть сьогодні перед нами як та величня гора. Ми заблизько неї, щоби могли побачити всю її велич і красу. Садовський не був вишколеним співаком, а всеж таки, говорив проф. Кошиць, він до смерти не забуде того враження, яке залишилося в нього від тої хвилі, коли він перший раз стрінув Садовського й почув, як він співав „Думу" з „Невольника" і чумацьку пісню. І незабутній характер Садовського. Це типовий степовий Придніпрянець-козак, вихований на безмежних просторах степів, де хочеться мати крила й літати, співати, кричати й битись. І ті всі почування, які він виніс зі степів, віддавав їх у пісні й у грі.

Як бувший капельмайстер опери в театрі Садовського, проф. Кошиць розповів про величезні заслуги Садовського в удосконаленню орхестри й виставленню в своїм театрі 12 опер, що перед ним уважалося неможливістю. Та найбільших чудес доказував Садовський з народньою піснею. Його манєра співати була потрясаюча. Проф. Кошиць заявив, що не знає нікого, хто міг би передати народню пісню в такий спосіб, як її передавав Садовський.

Артист М. Карлаш розповів про Покійного Садовського як людину. Для нього Садовський це була та фіґура, що живцем нагадувала могутню постать Богдана Хмельницького, як є викута на Софійській площі. Тому Садовському не треба було великої характеризації, коли грав Хмельницького. Могутній був Садовський, а разом з тим добрий і ласкавий, як дитина. Говорив чудовою українською мовою і наставав, щоби такою самою мовою говорили всі ті, з якими довелося йому працювати. Як знаменитий режісер і артист, виховав Садовський два-три покоління українських артистів-патріотів. Він теж спровадив Галичан до свого театру, як Захарчука, Паньківського, Стадникову й Верховинця, й високо цінив їх за їх патріотизм.

Редактор В. Кедровський виголосив реферат про значіння українського театру в національнім відродженню України. Референт перейшов історію розвою театру на Україні, а зокрема зупинився довше на тих часах, коли появилися на театральній сцені такі велитні як Старицький, Кропивницький і брати Тобілевичі, а між ними й Микола Садовський. При кінці докладу змалював постаті Хмельницького, Мазепи, Сави Чалого, а вкінці Дорошенка в такий спосіб, як їх представляв Покійний Садовський, віддеклямувавши ті місця з драм, у яких Садовський виявляв всю свою драматичну силу.

Голова Центрального Комітету, гром. А. Борак, представив при кінці присутнім щойно прибувшого до Ню Йорку ґенерала В. Сікевича. Ґен. Сікевич зложив привіт та висказав свою радість зприводу того, що йому довелося почути на цім великім святі.

МІСТЕРІЇ ПЛЯНОВОГО НАПАДУ НА ПОЧТУ.

Перед судом у Станиславові стане незабаром емеритований постерунковий Ян Торжевський з Устя Зеленого, обвинувачений у наклепі. Він робив службу в Бучаччині і там зійшовся зі старшим пшодовніком Людвиком Зержонем, що був заступником повітового команданта. Перейшовши в стан спочинку, вніс до міністерства внутрішніх справ донесення, в якому закинув Зержоневі, що він зорґанізував при допомозі І. Слободяна з Луки бандитську ватагу. Завданням тієї ватаги було напасти на почтовий амбулянс і зрабованими грішми Слободян мав поділитися з Зержонем. Тому, що напад не вдався, пшодовнік Зержонь намовляв його зорґанізувати другий напад. За те донесення Зержонь заскаржив Токаржевського за наклеп.

ПАНСЬКА ПОМИЛКА.

В селі Русивлі, пов. Рівне, на Волині, поміщик, ґраф Станіслав Довгаль, їхав на полювання. По дорозі, в лісі, підстрілив 13-літню дівчинку, що збирала листя, і почав утікати. На вистріл і крик дитини з недалекої хати надбіг батько дитини, а побачивши, в чому річ, сів на коня і дігнав пана. Ґраф рад-не-рад вернувся, взяв ранену дівчину на бричку і відвіз до шпиталю в Рівному. На питання, за що підстрілив дівчину, ґраф оправдувався, що це була помилка. Він думав, що стріляє до пса.

МІЛІОНОВЕ ОШУКАНСТВО.

Слідча влада у Львові викрила велике ошуканство, пляноване на шкоду Банку Краєвого Господарства і Банку Взаїмного Кредиту в Кракові. В справу вмішані відомі вже з карних процесів Ізак Пістінер, бувший власник фабрики шкір „Мазаґа" у Львові, його зять Векер з Підгородець коло Сичевідська, Поля Фрайліх і два львівські адвокати, д-р Фрайліх і д-р Обляс. Втрати, які вже потерпіли і могли ще потерпіти оба банки та державний скарб, ідуть на міліони. Всіх арештовано.

АРЕШТУВАННЯ ЗА ЗВЕДЕНИЦТВО.

Поліція викрила в мешканні Михайлини Лукасевич при вул. Сикстуській ч. 37 у Львові зведеництво. Ревізія викрила багато порноґрафічного матеріялу та інших документів, які свідчили, що в її помешканні сходилися мужчини й жінки в еротичних цілях. Жертвою її підприємства падали молоденькі дівчата, між ними й деякі ґімназистки. Лукасевич з фаху масажистка і доробилася на зведеництві значного маєтку. Покищо опинилась у слідчому арешті.

СЕРНА ПАЧКАРЕМ.

Митні урядовці стрінули по дорозі між Опашувкою і Блачками біля Каліша фіру, на якій лежала велика випхана серна. А що лице фірмана видалося урядовцям знайоме — перевели докладний трус і розпороли випхану серну. Показалося, що в ній саме перепачковували сахарину. В цей спосіб викрито 35 кг. цеї контрабанди. Фірмана аретовано, а товар сконфісковано.

НЕДОЛЯ НАШОЇ ІНТЕЛІҐЕНЦІЇ.

Для характеристики теперішніх часів львівське „Діло" поміщує приватний лист одного з бувших учителів ґімназії.

„Прошу ласкаво допомогти мені дістати посаду на один рік з тим, щоби я міг приступити до педаґоґічного іспиту.

„На подання, як Вам відомо, внесені до сімох кураторій, я не отримав посади наслідком недостачі вільних учительських місць. Будучи без праці, я почав готовитися до педаґоґічного іспиту і тому звернувся до познанської кураторії (де я два роки працював перед іспитом) з проханням, щоби мене допустили до педаґоґічного іспиту у веснянім реченці ц. р. На це дістав я відмовну відповідь, тому, що не маю двох літ учительської служби після зложення наукового іспиту, ані трох літ звичайної вчительської практики без іспиту. Ось так я опинився у блудному колі. Не можу дістати посади, бо її нема, а до педаґоґічного іспиту не допускають, бо не маю трох літ учительської служби, не маючи посади. Знаходжуся тепер у крайній нужді. Маю 39 років життя, маю жінку і 10-літню дитину".

Цей лист мабуть не вимагає ніяких коментарів.

ЖИДИ ТРАТЯТЬ НА ГІТЛЕРИЗМІ.

Багато Жидів з Польщі мають у Берліні камяниці та інші реальности, які купили в часі інфляції німецької марки. Коли прийшла до влади ґітлерівська партія, що голосить охорону німецької раси та протижидівські репресії, затривожилися теж закордонні Жиди, побоюючись конфіскати своїх маєтків у Німеччині. Ґрупа варшавських Жидів вислала вже до Берліна своїх делеґатів для забезпечення своїх інтересів. Як повідомляють із Варшави, одного такого делеґата арештовано на німецько-швайцарській границі з великою грошевою сумою, що походила з ліквідації інтересів. На основі виданого недавно припису у Німеччині не вільно вивозити більше як 700 марок.

ДЕФРАВДАНТ ПЕРЕД СУДОМ.

Перед карним трибуналом окружного суду в Коломиї розпочалася розправа проти Яна Левандовського, котрий, будучи директором польського банку в Яблонові, допустився численних зловживань. Він фальшував підписи на векслях, пускав в обіг векслі „ін блянко", не виплачував ухвалених позичок і т. п., наслідком чого спроневірив 47,000 зол. на шкоду банку та приватних осіб.

ПОКИДАЮТЬ КОМПАРТІЮ.

З Берліна подають, що визначний комуністичний діяч Зіпель зірвав з комуністами й вступив до партії соціял-демократів. „Зрада" Зіпля викликала в комуністичних кругах велике враження.

Зіпель грав протягом 10 років визначну ролю в касельській орґанізації компартії. Був редактором місцевого комуністичного часопису. Довший час проживав у Совітах.

Зіпель проголосив заяву, у якій різко осуджує політику компартії.

НЕТАКТОВНА ПРОМОВА БЕТЛЕНА.

Вся чехословацька преса критикує рішучо виступ у Берліні з відчитом бувшого премієра Угорщини, Бетлена, який заявив, що Угорщина, Німеччина й Італія мусять не допускати до обєднання південного й північного славянства.

ОФІЦИР ЗАСТРІЛИВ ІНЖИНІРА.

На залізничій стації в Щаковій поручник 11 п. піхоти, Ян Бентковський, застрілив інжиніра Казимира Вальтера з Катовиць. Оба провели цілу ніч на забаві Білого Хреста в Щаковій і ранком пішли на стацію, щоби відїхати до Катовиць. Дожидаючи в буфеті потягу, посварилися та побилися. Нараз поручник Бентковський добув револьвер і влучним стрілом положив інжиніра трупом. Офіцира арештовано.

ЗЛОДІЙСЬКІ ПОРАХУНКИ.

Іван Михалевич з Косівця, пов. Городок Ягайлонський, пробив ножем у живіт Михайла Богоноса з Бурчі, пов. Рудки, наслідком чого той умер. Була це пімста за те, що Богонос зрадив його перед поліцією в злодійській справі.

„ЧУДЕСНА ДИТИНА".

Шведські наукові й лікарські кола здивовані надзвичайними математичними здібностями 6-літньої учениці, одної зі стокгольмських вселюдніх шкіл. Дівчинка протягом кількох секунд доконує з памяти складні рахунки дробами.

ЗЛОЧИННА ЛЮБОВ.

Василь Рабчак з Билич, пов. Самбір, задушив Еву Змрук і повісив її в стодолі, підробляючи самогубство. Хоч був жонатий, удержував любовні зносини з Євкою й мав з нею двоє дітей. Убив її, хотячи позбутися клопотів. Душогуба арештовано.

БУРЯ ПРОТЕСТУ ПРОТИ ВВОЗУ МАСЛА З НОВОЇ ЗЕЛЯНДІЇ.

Цими днями з Нової Зеляндії привезено до Канади через Венкувер 336,000 фунтів масла. Проти привозу масла зза границі, коли в Канаді є подостатком свого власного масла, і ще до того дуже дешевого, гостро й однодушно запротестували канадійські молочарські й фармерські орґанізації. Під натиском тих протестів домініяльний уряд врешті згодився чужого масла до Канади більше не впускати. В тій цілі отавський уряд має порадити урядови Нової Зеляндії, щоб він припинив вивіз масла до Канади. Якби Нова Зеляндія опиралась і покликувалась на умову на імперіяльній конференції, тоді Канада мусіла би виступити з забороною, що захиталоб торговельними умовинами поміж тими двома домініями.

По точних обчисленнях, у канадійських маґазинах є 24 міліони фунтів непроданого масла.

ВІДКРИТО НОВОГО СФІНКСА.

Професор Селім Гассан знайшов при другій египетській піраміді нового сфінкса. Значиться, в цей спосіб знайдено 12 нових старинних могил.

ПОЛЬЩА ЗБИРАЄ АРМІЮ ДОВКОЛА ДАНЦІҐА

В ДАНЦІҐСЬКОМУ ПОРТІ ВИЛАДОВУЮТЬ БАГАТО АМУНІЦІЇ ДЛЯ ПОЛЬЩІ.

Відносини між Данціґом і Польщею знов напружені.

ДАНЦІҐ (Вільне місто). — Польське військове міністерство повідомило, що частина данціґського порту, Вестерпляте, яка призначена в користування Польщі, тепер замкнена для торговельного пароплавства. Тепер туди прибувають польські транспорти амуніції та боєвих припасів. Крім сотки додаткових польських поліцаїв, які недавно прибули на доповнення охорони порту, прибув польський воєнний транспорт „Вілія", з якого висаджено 100 моряків для збільшення охорони в порті.

За договором Польщі з Данціґом кожний пароплав, який виладується в Вестерпляте, мусить негайно виходити звідти на море, але „Вілія" залишається там уже довший час. На протест данціґського сенату проти цього Поляки відповідають, що „Вілія" має ушкоджені машини й чекає, поки за нею прийде буксирний катер.

Данціґська влада одержала відомости, що Польща збирає свою армію на кордоні вільного міста Данціґа в районі польського порту Ґдиня, а також у польському коридорі. Є точні відомости, що Польща перевела частинну мобілізацію своєї армії й концентрує її в данціґському коридорі. Це викликає занепокоєння в Данціґу. Сенат Данціґа протестує перед комісарем Ліґи Націй проти обсадження Вестерпляте польським військом, а також проти збирання польської армії довкола Данціґа.

В НІМЕЧЧИНІ ЗАНЕПОКОЄНІ ПОЛЬСЬКОЮ МОБІЛІЗАЦІЄЮ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Уряд Гітлера, який тепер занятий внутрішньою боротьбою з комуністами, соціялістами, робітництвом та взагалі з елементами, ворожими ґітлеризмови, тепер дуже занепокоєний відомостями, які прийшли з Данціґа та з данціґського коридора. Стало відомо, що Польща перевела частиннну мобілізацію своєї армії й концентрує її довкола Данціґа та в коридорі, куди приходять воєнні транспорти, наладовані військом, тенками, важкою й полевою артилерією, воєнними літаками, зброєю й амуніцією.

Східню Прусію тепер цілковито відрізала від метрополії польська армія, яка знаходиться в повнім боєвім поготівлю. В Німеччині думають, що Польща рішила захопити в свої руки вільне місто Данціґ, а може навіть готується до більшої воєнної авантури, користаючи з тяжкого внутрішнього стану Німеччини.

ГОЛОД НА УКРАЇНІ.

МОСКВА (СССР). — Комуністичні ґазети подають відомости, що радянський уряд старається орґанізувати допомогу голодуючому селянству на Україні та на північному Кавказі (Кубанщина). На жаль, з ґазетних відомостей годі довідатись, до яких розмірів дійшов голод, бо ніде не подається скількости селянства, яке годує держава, та скільки на те витрачується засобів.

Комуністична влада тепер напружує всі сили, щоб доставити насіння для весняних посівів на Україну та на Кубанщину, щоб хоч колективні та державні господарства змогли засіяти призначену їм за пляном площу.

РОЗСТРІЛЮЮТЬ „САБОТАЖНИКІВ".

БЕРЛІН (Німеччина). — Ґазета „Берзен Цайтунґ" подає, що в радянському порті над Білим морем, Архангельську, вже чотирнацять днів горять величезні склади дерева, призначеного для вивозу за кордон.

Чекісти перевели масові арешти „контрреволюціонерів", з яких уже розстріляно 30 осіб за „саботаж".

СВАРЯТЬСЯ ЧЕРЕЗ МАКЕДОНЦІВ.

СОФІЯ Болгарія). — Тут відбувся конґрес Македонців ірედентистів, на якому виступали також представники Хорватів, які тепер знаходяться на еміґрації. Конґрес ухвалив боротися проти Югославії, щоби створити незалежну македонську державу. На конґресі був також болгарський митрополит.

Югославянський уряд заявив протест перед болгарським урядом зприводу допущення на території Болгарії протиюгославянського зїзду, а зокрема Югославія протестує проти участи в конґресі визначних Болгар та митрополита.

Болгарський уряд відповів ухильчиво, заявляючи, що митрополит та інші Болгари були на конґресі як приватні особи. Думають, що ця відповідь не задовольнить югославянського уряду й він готовий ужити репресії проти Македонців, навіть на болгарській території.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Загранице:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КОНҐРЕС ПРАЦЮЄ.

Вісім годин після того, як конґрес зібрався на надзвичайну сесію, він уже мав ухвалений закон про одну з найважніших справ, які вижидають тепер розвязки в Америці. Вісім годин після відкриття нарад президент дістав уже текст ухваленого закона до підпису.

Є це незвичайна законодатна скорість, котра тим більше кидається в очи, що приходить після сесії „конґресу хромих качок", яка, як відомо, не робила нічого, тільки балакала.

Перший закон, що вийшов з цеї сесії конґресу, старається развязати банкове питання. Має він на ціли: перше, здержати людей від винимання грошей з банків з цілю переховувати їх у приватному посіданню; друге, забезпечити правильну банкову діяльність для солідних банків у якнайкоротшім часі; та третє, достарчити для краю потрібну скількість монети до обігу.

Як мається осягнути всі ті цілі, не зовсім ще ясно, бо багато річей полишено до вирішення президентови, котрому на це дано незвичайно велику владу, яку звичайно надається тільки в часах воєнних. Та всетаки закон привитала американська публична опінія, на скільки вона проявляється передовицями ґазет, як поважний крок уперед, не вважаючи на те, що закон не дав урядови можливости отворити банки для безнесу на час, який був заповіджений для їх отворення. Підбадьорююче враження все виходить звідти, що цілий край є під враженням, що нарешті й конґрес і уряд працюють, і працюють рішучо й скоро. Дехто може мати сумніви, чи такий крок є справді найкращий, але кождий знає, що в критичних часах рахуєтся передовсім воля працювати, рішучість та охота брати відповідальність за роботу.

Попрацював конґрес один тільки день, а вже новий дух вступає в нарід Америки. Люди вже з кращою надією дивляться в будучність. Як розвяжеться банкове питання, прийдуть на чергу передовсім питання допомоги безробітним та питання ощадности. Хоч перше з них далеко важніше й трудніше від банкового, то всетаки рішучість і бажання працювати, які проявив конґрес і уряд у перший день сесії, розбуджують нарід з летарґічного сну, в який він попав, зневірившися в охоту до праці конґресу й уряду.

С. А.

ЩО ДІЄТЬСЯ З БОЛЬШЕВИЦЬКОЮ „ПЯТИЛІТКОЮ"?

Большевицька партія захопила владу в свої руки 1917 року, як партія меншости. Тільки насильством і страхом могла вона удержати свою владу над масами робітників та селян. Ленін і всі провідні комуністи зовсім не вірили в те, що їм удасться збудувати соціялізм у Росії. Вони навчилися в соціялістів західньої Европи, що соціялізм може прийти внаслідок капіталістичного розвою. Ленін думав, що революція в Росії буде сиґналом для робітничих революцій у високо розвинених капіталістичних державах західньої Европи й цілого світа. Він вірив, що тоді передові країни заведуть у себе соціялістичний лад і допоможуть відсталій, некультурній Росії швидким темпом дійти до соціялізму.

Але всі надії московських комуністів пропали марно. „Світова революція" не настала. Російська комуністична партія всеж не мала відваги й бажання віддати владу народові, бо хтож собі ворог? Почали московські комуністи міркувати, як би то вийти з прикрої ситуації, і надумали: СРСР це країна, в якій ще нема підстав для соціялізму, бо нема високо розвиненого капіталізму, нема модерної індустрії. Не біда, рішив Сталін: самі збудуємо індустрію через державний капіталізм, без капіталістів. Держава, на чолі з комуністами, збудує наперед **державно-капіталсітичну індустрію,** а потім, через цілий ряд „пятиліток" настане й соціялізм. Де взяти капітали для індустріялізації? З селян та робітників! Селяни будуть купувати фабричні вироби за продукти сільського господарства, а робітники на модерно влаштованих фабриках будуть виробляти так дешево товари, що на цьому державний капіталізм зросте й розвинеться, „дожене й пережене" всі країни Европи та Америки.

Минуло вже майже 5 років після початку „пятилітки" в СРСР. Страшним визиском робітництва та селянства комуністам удалось добитися зросту промисловости майже на 80%. „Величезний успіх!"— кажуть прихильники Сталіна. Але треба брати на увагу не тільки скільксть але і **якість** продуктів. Радянська капіталістична індустрія дає часто **третину й половину** бракованих виробів. І це з допомогою наймодерніших закордонних машин! Отже успіх значно скромніший і занадто дорогий. В пляні було завдання — знищити свою вартість виробів на фабриках. Але на ділі радянський капіталізм за самий 1931 рік збільшив свою вартість продукції на 6% проти 1930 року. Головна причина: дорожнеча бюрократичного апарату та масове псуття дорогих машин, мала інтензивність праці робітників.

Плян будівництва індустрії виконаний дуже нерівномірно. Значно пішла вперед електрична індустрія, тракторна, але зостається далеко позаду тяжкий промисл: залізо, залізна руда, криця (сталь), вугіль, тяжка хемія, цукрова промисловість. Це все індустрія, що на **80% зосереджена на Україні.**

Сталін хотів, щоб індустріялізація Радянського Союза йшла прискореним темпом. Але в цьому якраз він найбільше не розрахував. Ще в 1931 році зросла промисловість на 20%, але в 1932 р. тільки на 8.5%. Той самий підупад бачимо в продукційности праці: в 1931 році вона зросла на 3.4%, а в 1932 р. лише на 1%.

Також мусимо звернути увагу на сільське господарство. бо якраз катастрофальний стан хліборобства підрив ґрунт під індустріялізацією. Посівна площа на теперішній території СРСР мала 1913 року 116 міліонів гектарів, із них 102 міліони гектарів були під зерновими культурами. 1932 року було засіяних 141 міл. гектарів, з них 111 міл. гек. зернових культур. На 1933 рік плянується засіяти 133 міл. гек., з них 100 міл. гектарів зернових культур. Отже основної їжі населення СРСР — зернових культур (пшениці, жита й інш.) буде менше, як було в 1913 році! А тимчасом від 1913 до 1933 року людність СРСР зросла майже на 15 міліонів осіб. Щож вони мають їсти, коли сіється менше, ніж було перед 20 роками?

На сільському господарстві найвиразніше бачимо **безпляновість** так званого „пляноваго" господарювання комуністичної диктатури. Прочитайте „Пятилітний плян", виброблений у Москві 1929 року, і там побачите, що **за пляном** мала бути в 1933 році в колєктивах лише **десята частина** (10.3%) посівної площі СРСР. Але вже в 1932 р. лишилася тільки пята частина (20.%) площі в руках селян-одноосібників. 80% площі опинилися під колгоспами і радгоспами.

Комуністична влада дала сільському господарству до кінця 1932 року 148,000 тракторів. Але чи ця витрата капіталів збільшила урожай у сільському господарстві? На жаль, урожай не збільшився, а **зменшився.**

Ось числа, взяті, як і всі попередні, з радянської статистики.

В 1913 р. в царській Росії з гектара збирали пересічно 8 сотнарів збіжа; 1932 р. зібрано 7 сотнарів. Буряків цукрових 1913 р. збирали з гектара коло 150 сотнарів, а 1932 р. тільки 75 сотнарів. Загально, у порівнанню з 1913 роком, збір зернових культур в 1932 р. зменшився в СРСР на **10 міліонів тон.** Не диво, що тепер в СРСР панує голод. Сама Україна вивозила за кордон перед світовою війною коло 5½ міліона тон збіжа що року. Це був майже цілий експорт збіжа старої царської держави.

Пятирічка привела також до руїни скотарства. В СРСР було 1928 року коней 33 міліони і 500 тисяч, а 1930 р. лишилося 30 міліонів. Волів було 1928 р. 70 міліонів — 1930 р. 52 міліони. Овець та кіз було 1928 р. 147 міліонів, а в 1930 р. тільки 108 міліонів. Свиней за той час зменшилося з 26 міліонів на 13 міліонів; коров — з 31 міл. на 25 міліонів. За 1931/32 р.р. большевицька статистика не дає відомостей про скотарство. Але знаємо, що нищення скоту ще збільшилося.

Сталін проголосив, що від 1933 року будівництво промисловости буде йти повільним темпом. Він плянує навіть зменшити число робітників на 2 проценти.

Комуністична диктатура вложила від 1928 р. в будівництво промисловости 116 біліонів рублів. Але тільки на 4 біліони є збудованих, закінчених підприємств (фабрик, то що). Понад 110 біліонів лежать, як мертвий, невикористаний капітал, у тих недобудованих фабриках, у незакінчених копальнях (майнах), греблях і т. д. Комуністи це бачать і тепер рішили завести економію, коштом робітників і селян. І так комуніст Куйбишев заявив у січні на засіданні Центрального Комітету партії, що буде заведена **„найжорстокіша боротьба з перевитратами фондів робітничої платні".** По простому це значить, що робітників ще дужче вберуть у мішок, ще більше будуть визискувати, але не дозволять директорам фабрик платити робітникові за його працю з засобів самого підприємства. Все буде залежати виключно від „жорстокої" Москви.

З цих фактів бачимо, що большевики не тільки не „перегнали", але й навіть не дігнали передових капіталістичних країн світа. З певністю можна сказати, що й **не доженуть.** Американські, анґлійські та німецькі капіталісти можуть спокійно і без страху торгувати з СРСР. Величезна країна від Збруча аж до Тихого океану не може конкурувати своїми продуктами на світовому ринку, бо навіть хліба для своєї людности не має.

Чи може Сталін надіятися в цих обставинах на „світову революцію"?

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

СТ. ЛУІС, МО. Бр. св. Володимира, від. 179, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що квартальний мітінґ відбудеться в неділю, 19 березня, в годині 1-ій пополудни. Проситься всіх членів прибути на цей мітінґ, бо є важні справи до вирішення. Довгуючих членів проситься хоч вчасти сплачувати свій довг, бо інакше уряд мусить поступити після статута. Проситься всіх тих членів, котрі ще своїх старих грамот не виміняли, щоби принесли на цей мітінґ. — В. Голдак, секр.

ЛОРЕЙН, О. Відділ 50 повідомляє всіх членів, що мітінґ відбудеться 19 березня, в годині 1-ій пополудни, в гали, де звичайно. Проситься членів прийти на означений час. Напоминається довгуючих членів, щоби старалися виповнити свойй довг, бо товариська каса порожна і більше за нікого вкладок не може платити. — Мих. Шемичек, секр.

АКРОН, О. Бр. Сош. св. Духа, від. 295, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що квартальний мітінґ відбудеться в неділю, 19 березня, в годині 1-ій пополудни, в гали де звичайно. Кождий член має явитись на цей мітінґ, без згляду чи має чим заплатити чи ні. З причиною банкового положення будеться висилати вкладки тільки за тих членів, котрі заплатять, а довгуючі будуть суспендовані. Проситься членів приносити свої старі грамоти до виміни на нові. Є багато важних справ до полагодження. — Іл. Гурин, предс.; О. Цепко, кас.; П. Славич, секр.

МІЛВОКІ, ВІС. Тов. ім. Івана Франка, від. 103, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 18 березня, в годині 6.30 ввечір, в гали парафіяльній на Скат ул. Проситься усіх членів прибути на означений час. Членів, котрі ще не виміняли старих грамот на нові, проситься прибути на мітінґ та принести свої грамоти, бо секретар вже невсилі тільки ходити по членах за грамотами. Повідомляється тих членів, котрих грамоти вже вислані до Союза, що вони позичку дістануть тоді, коли отримають нові грамоти, а цего місяця нехай стараються оплатити свої вкладки на мітінґу, бо товариська каса так вичерпана з фінансів, що лютім позичено до розмету в члена $10.60. З неявившимися членами поступиться після ухвали. — Василь Колодрубець, предс.; Н. Кудринський, секр.

В А Ж Н Е!

Зміна адреси Української Виставової Корпорації Всесвітньої Вистави.

З днем першого березня поміщення Корпорації зістало перенесене з улиці Шікаґо число 2006 на евеню **Катедж Ґров число 9300.**

Відтепер адресуйте всі листи і посилки на адресу:

**Ukrainian Chicago World's Fair Exhibit,
9300 Cottage Grove Ave.,
Chicago, Ill.**

А. Баварський.

ДОБРА ВІРА

(Оповідання).

(3)

— Та ти неначе би щойно, так як стоїш, з річки виліз! — дівчина скрикнула, бачучи, що з нього тече на лавку, лавкою до неї. — Розгорнися і кафтан розвісь коло вогню.

Тимко скинув кафтан, скинув камізельку. Сорочка була суха. Повісив на жердці коло припічка. Сів назад коло дівчини, бо вона воду з лавки вже стерла.

— Відки ти взявся в нашім селі, ще й в таку пору?—спитала. — Маєш тут яку роботу? У кого? Хіба мусиш у мене пересидіти ту зливу, заки підеш до нього. Такий навальний дощ звичайно не довго ллє.

— Я в твоїм селі не маю роботи і я не ішов сюди.

— Як то може бути? — дівчина спитала здивована. — Як то могло статися, що ти знайшовся тут, не йдучи сюди? Хіба той вітер вхопив тебе і кинув до нас, просто в двері нашої стайні?

— Я не ішов до вас. Я ішов в світ за очи. Крізь ваше село я лиш хотів пройти, не поступаючи до тебе. Тому я йшов у ночи. Та захопила мене буря і справила до тебе. Я не знав, що саме тебе я тут побачу. Скоро устане дощ і мій кафтан висохне, піду далі.

— Ти ішов в світ за очи? Та чого? Не подобається тобі тут?... Тут нема нікого такого, що тобі... Ти не гадаєш осісти в сих сторонах?... Осісти... оженившися?

— Щоби оженитися, треба вперед мати хліб.

— Або ти не маєш його? Ти хіба хотів би стати дуже великим паном. Не гріши лакімством. Ти маєш в руках несогірший хліб.

— Я може мав би той хліб, як би був між православними.

— Або православні ліпші люди як католики? Не гріши! Те, що ти кажеш, то єресь.

— Не єресь, а правда. Мій майстер нагнав мене.

— Бо може хвилево роботи не має для тебе. Нагнав один, то возьме другий. Як не возьме другий, чи третий майстер, то плюнь на всіх майстрів. Роби на власну руку. В нашім селі один столяр все дістане якусь роботу.

— Хіба, що лишуся у вас.

— Чи ти вже вечеряв? Бо я, ще ні.

— І я ні. Склалося так, що їжа не була мені в голові і я відійшов так.

— У мене є кулеша. Молоко, очевидно, також є. Зараз буде вечера.

Дівчина присунула на вогонь два триніжки. На одним триніжку поставила горнець з водою на кулешу, на другий горнець з молоком. Вечера скоро була готова. Зварену кулешу дівчина викинула до миски, налляла молока і поставила на стіл. З шуфляди виймила дві деревляні ложки. Одну задержала в руці, другу засторчила в кулешу і, сідаючи на лавці коло Тимка, сказала:

— Чим хата багата!

Щоби вигідно було сягати до миски, Тимко мусів цілком присунутися до дівчини. Її праве рамя і його ліве притулилися до себе. Тепло її крови переходило до його тіла, тепло його крови гріло її рамя.

— Що твій господар сказав би, як би надійшов сюди і побачив, що я сиджу коло тебе, та що ти гостиш мене його кулешою і його молоком? — спитав Тимко.

— Мій господар не скаже нічого, бо він тепер не годен сюди прийти. Він тепер за свій поріг не важиться вийти.

— Я як би він з Духа Святого знав, що я сиджу тут і халасую його кулешу, та що то ти, його наймичка, запросила мене?

— Не гріши, притягаючи до такої пустої дурниці Духа Святого! Як би який дідько доніс про тебе господареви, то він похвалив би мене, бо як би ти зайшов тепер до його хати, то він сам накормив би тебе. Не годен він зробити сего, то я роблю за нього.

— А на ніч приняв би мене?

— Очевидно, що приняв би.

— То щож буде тепер, коли твій господар не годен мене взяти до себе на ніч, бо та буря не пропустить мене до нього? Хто мене тепер на ніч пригорне до себе? Хто у тім заступає твого господаря?

— Ти менше балакай, а більше їдж! — сказала сердито. — Не гріши! Хоч такі пусті думки тобі лише жартом крутяться в твоїй голові, то й вони є гріхом... деколи й тяжким, так що піп розгрішення не дасть.

— Ти така страшно побожна?

— Я дуже боюся пекла. Відколи у нас була місія, то я страшно боюся грішити. Пекло таке страшне, що коли нагадаю собі ті проповіди монахів про пекло, то мені стає горячо, піт виступає на ціле тіло.

— Тому то у тебе так багато святих образів, бо ти так боїшся того пекла.

— Таки боюся!

Обоє замовкли. Мовчанку перебив Тимко.

— Вже маю досить! — сказав, лишаючи ложку в мисці.

— І я маю досить! — додала Дорка.

Дівчина встала, взяла майже порожну миску, поставила з боку на припічку і спитала:

— Твій майстер справді має тепер мало роботи, що виповів тобі?

— Навпаки. Він тепер має дуже багато роботи. Саме того виповів мені, бо дістав нову роботу... для побожного монастиря. Монахи зажадали від майстра, щоби мене викинув. Щоби не втратити доброго зарібку, він мусів мені виповісти.

— Хтось мабуть наклепав на тебе, що ти якийсь великий грішник, або й безбожник.

— Грішник я є, бо хтож нині є без гріхів! Та не та була причина. Монахи самі сказали, що я побожний. Та саме тому вони проти мене.

— Вони проти тебе за те, що ти побожний?! — дівчина аж скрикнула. — Не гріши! Верзеш таке, наче би пяний буз.

— Так сам ігумен сказав мому майстрови. Сказав, що я великий грішник, що я піду на саме дно до пекла за те, що я побожний, та... по православному!

— Ти може православний? — дівчина спитала, трівожно позираючи на парубка.

— Православний! — відповів парубок.

Настала хвиля мовчанки. Дівчина потупила очі в землю.

— Ти може думаєш таксамо як ті монахи? — мовчанку перебив Тимко. — Може й ти боїшся православного? Може й ти думаєш, що вже сама балачка з православним є непрощеним гріхом, за який ідеться на саме дно до пекла?

Дівчина не відповідала. В її вухах став лунати відгук проповіди монаха тому два тижні на місії в їх селі. Тимко неначе повторяв слова монаха, котрий грозив, що Бог кидає на дно пекла вже за одну розмову з православним шизматиком.

Дівчина все ще стояла німа. Очи закрила запаскою, неначе би заслонила їх перед блискавками, що все ще раз коло разу ярко освітлювали вікно... Вона... плакала.

Тимко доміркувався, що вона думає так, як думають монахи. В останніх часах їх місії були звернені проти православя. Коли дівчина далі стояла німа і намагалася крадьки запаскою лице осушити від сліз, Тимко промовив:

— Вже йду, бо треба впроситися десь на нічліг. Пізніше вже скрізь всі будуть спати і ніхто до хати не впустить мене.

Тимко вхопив за кафтан, що все ще всів коло припічка, хоч вже був сухий.

— Та в таку зливу?! — дівчина крикнула, вихапуючи кафтан з його руки і кидаючи на лавку. — Хібаж у мене нема досить місця? Оноді я оборонилася від католика, що вліз був до мене, то й православному не дам себе скривдити.

Тимко гадав, що вона хоче дати йому нічліг в своїй власній кімнаті.. Інший втішивсь би. Таке й його було би втішило, як би то була інща. Коли Дорка таке сказала, він замітив:

— Як позволиш, то хіба там, з коровами, в якім куті стайні.

— Не з коровами, а над коровами, де звичайно спить пастух, — відповіла. — Над ними на стриху, в сіні.

— Ти не будеш боятися за твою душу, як над нею буде спати православний?

— На двір тепер тебе не вижену!...

— Чи вже твій батько був православний, чи може ти перейшов на православя? — спитала дівчина, хвилю подумавши.

— Вже мій батько, дід і прадід були православні. Цілий наш рід православний ще від того часу, коли наш нарід охрестився. То... віра моїх батьків!

— То не добре! — дівчина шепнула сама до себе.

— Чому не добре? — парубок спитав, почувши сі слова.

— Бо якби то не була віра твоїх батьків, то ти міг би навернутися до католицтва. Як то віра твоїх батьків, то годі! Я все чула, що чологік повинен держатися віри своїх батьків... Ти хіба вже мусиш лишитися таким, який ти є... Куди підеш відси?... Православному, гадаю, в нашім селі ніхто не дасть роботи. Давніше був би дав кождий. Тепер, після тої місії, люди в селі стали побожніші і православних страшно бояться... Коби ще не пили, не кляли і не крали так, то по смерти всі пішли би до неба.

(Далі буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ТРЕБА ПРИГОТОВИТИСЯ ДО КОНВЕНЦІЇ.

Вже переведено вибори делеґатів на Конвенцію У. Н. Союза. Та щоби ті наші посли визнавалися добре на справах, які повинні бути порушені на Конвенції, вони повинні до Конвенції добре приготовитися. Тому повинні відбути наради з відділовими урядниками, обговорити з ними ріжні недомагання орґанізації, все те собі позаписувати й у відповідний момент на Конвенції піднести.

Делеґат буде міг тоді й лекше справоздання здати у відділі, як вернеться з Конвенції. Буде міг відповісти й на справи, які в відділі порушено перед Конвенцією. Бо звичайно так буває, що як делеґат вернеться, то каже, що не має що розповідати, бо все вже було видрукуване в „Свободі".

Тільки той делеґат, що добре роздумає наперед всі ті пекучі справи, які відносяться до нашої орґанізації, принесе користь У. Н. Союзови.

Дмитро Васько
з 94 від. У.Н.С.

—o—

IS WAR TO BE RESORTED TO END DEPRESSION?

As the depressions hold on we frequently hear the suggestion that a war might not be such a bad thing after all. Might it not prove a road to recovery? It would put millions of men to work and would start prices upon an upward course. Were not the years of war time an era of general employment, of high prices, of increasing production, of prosperity? Then why should we consider another war an unmitigated calamity?

All these questions have been and are still asked. Much concentration and time have been spent upon them. These questions are of most importance because they involve not only the people of our country but also the people of other nations.

Those who favor war as a means of raising prices and of putting people back to work have yet much to learn and think over. We have indeed stumbled into war from time to time. And we have learned that in the course of its prosecution, the government borrows money, employs men by the millions, spends the money it has borrowed, and raises prices. What many do not see is that we could accomplish all this without going to war and without ruining the structures of our civilized life. If we wanted to put people back to work to avoid suffering as much as we want to put them to work to kill enemies, we could do it, I am sure, without having war. The government could borrow money, and if this were done in peace rather than war there would be a better chance for it to pay the debt. Then, too, it could put men in uniform if it chose, and set them building parks, cleaning slums and setting out forests. This would raise prices. There would be risks involved for the process would be one of inflation but then wasn't the same done in times of war? Therefore if we want inflation by governmental activity you can have it without setting in motion forces which are likely to destroy our cherished possessions.

Perhaps others have different views on the subject of war—that is: would it be advisable or not to have one? Wouldn't those respond and give their opinions for instruction of others interested in the matter?

Mary Kusy.

—o—

ГРАМОТИ ВСЕСВІТНЬОЇ ВИСТАВИ В ШІКАҐО.

Українці беруть участь у Всесвітній Виставі в Шікаґо нарівні з державними народами. І річ ясна, що нам усім треба доложити всіх зусиль, щоби наша участь у виставі випала якнайкраще.

Виставова Корпорація збирає фонди на ту виставу, а щоби з тою збіркою пішло краще, пропоную, щоби Корпорація виставляла памяткові грамови української вистави в Шікаґо. Отака грамота була би дорогою памяткою, бо вона нагадувала би велику подію. Я певний, що багато українських родин бажалиб мати таку грамоту, особливо, коли би вона була артистично викінчена, коли би була звязана з Всесвітньою Виставою, а заразом мала в собі щось українського.

Микола Завойко,
Ню Йорк, Н. Й.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Жертви на Виставу.

Збірка зі **Скобей,** Монтана:

Зложили по $2: Василь Кіндзерський; по $1: Андрій Тимофійчук, Іван Ткачик, Павло Ковцун, Дмитро Ктитор, Григорій Дарчук, Онуфрій Борейко, Григорій Кіндзерський, Микола Ткачик, Іван Кіндзерський, Пантелеймон Антонійчук, Петро Ткачик, Петро Кіндзерський; Параскевія Фочак 50 центів.

Збірка з **Віліментик,** Конн.:

Василь Гірчиця $10; по $5: Андрій Савка, Степан Кінчик, Антін Лемешка, Микола Нагумич; по $2: Константин Лукаш, Василь Кінчик, Дмитро Довбуш; по $1: Священик, Сильвестер Пелех, Йосиф Дзвіник, Петро Стецко, Василь Іваничишин, Никифор Дурняк, Петро Туранський, А. Бутлемен, Дж. Ф. Ангельський, п. Гораль, О. П. Туранський.

Збірка в **Пулмен,** Ілл.:

По $5: Василь Ґузік, Петро Демчук; по $2: Станислав Кучер, Володимир Лацик, Андрій Махник, Василь Павловський, Микола Павловський, Микола Сиґерич, Михайло Круць, Михаїл Кметик, Григорій Серняк, Теодор Лесів; по $1: Дмитро Кравець, Василь Бек, Іван Дуда, Григорій Дмитришин, Василь Лацик, Володимир Павловський, Михайло Лацик, Ольга Ковалик, Юрко Копчак, Тимко Буряк, Демян Колодійчук, Павло Пельць, Михайло Коцан, Ілля Буряк, Василь Цебряк.

Збірка в **Емстердам,** Н. Й.:

По $10: Брацтво св. о. Миколая, Український Американсько-Горожанський Клюб; по $5: Тов. ім. Івана Франка, відділ 266 У. Н. С., Сестрицтво Непорочного Зачаття Преч. Діви Марії, Тов. ім. Тараса Шевченка, відділ 107 У. Р. С.; по $1: Петро Дворянин, Анна Базарніцька, Лука Біловець, Теодор Сюрко; Петро Леміщка 50 ц.

Збірка в **Кромптон, Р. Ай.:**

По $10: Клюб Українських Танцюристів, Тов Запорозька Січ, відділ 246 У. Н. С.; Григорій Притула $2; по $1: Василь Федорович, Лука Москалик, Андрій Кондрат, Іван Кравчук, Микола Шелест, Яків Семчук, Марко Лода, Дмитро Дулеба, Микола Дутка, Василь Сподарик, Петро Коць; по 50 ц.: Мартин Мартинів, Іван Лех.

Збірка з **Ансонії, Дербі й Денбурі, Конн.:**

Стейтова Орґанізація на Стейт Конетикат $50; по $10: Тов. Запорозька Січ, від. 67 У. Н. С., Ансонія, Центральний Комітет Злучених Братств і Товариств Ансонія і Дербі; по $5: Тов. Запорозька Січ, від. 23 У. Н. С., Дербі; Теодор Захарієвич, Дербі, Василь Калина, Ансонія, Анна Зборівська, Ансонія, Клюб Українських Танцюристів, Ансонія, Павло Дяків, Дербі, Брацтво св. о. Николая, від. 381 У. Н. С., Денбурі; Теодор Кулявець, Ансонія, $3; по $2: Юрко і Марія Лесів, Анна Концевич, Василь і Анастасія Ґульовські, Григорій Патинок, о. Ротко, всі з Ансонії, Н.Н.,Дербі,Конн.; по $1: Семко Шуран, Іван Андрушко, Йосифина Брухівська, Яремій Короташ, Василь Вавро, Ілько Глива, Параскевія Тута, Микола Білінський, Ґ. С. Чернецький, Іван Радзіх, Єлисавета Радзіх, Люба Радзіх, Віра Мерещак, Александер Мерещак, Володимир Мерещак, Яків Хомкович, Василь Шуран, Александер Хомкович, Василь Прискович, всі з Ансонії, Михайлина Захарєвич, Роман Гвоздевич, Михайло Ґузій, Денбурі, Михайло Лукашевич, Михайло Маркевич, Андрій Козак, Роман Оліяр Іван Копчик, Йосиф Вовк, всі з Денбурі.

Збірка о. Кузіва в церкві св. Петра і Павла в **Клівленд,** О.:

Українське Щадниче Товариство $10; Іван Тарнавський, адвдокат $5; по $2: Павло Головчак, Антін Когут; по $1: Василь Чубинський, Василь Шевчук, Іван Бзіль, Ілько Капраль Василь Цвічак. Дрібна колєкта $16.52.

Збірка Брацтва св. Василія Великого, відділ 40 У. Р. С.:

Василь Бзовий $2; по $1: Яцко Муштук, Марія Ліска, Захар Сайко, Павло Барилка, Василь Момрик, Константин Кузда, Андрій Шалайко, Михайло Потихач, Павло Бучинський, Андрій Коваль, Дмитро Потяжний, Андрій Фурґалець, Григорій Онисик.

Збірка відділу 11. ОДВУ, Ню Йорк, Н. Й.:

Прихід з балю $11.50; по $2: Василь Дроботій, п. Шевчук; по $1: п. Пшик, п. Луців, В. Ґельнер, Іван Готра, М. Сітницький, А. Куцик, п. Прокопів, п. Грабовський, Т. Конка: І. Лантвіт 50 ц.

Українська Виставова Корпораці Всесвітньої Вистави в Шікаґо.

—o—

СИРАКЮЗ, Н. Й.

Виставовий Комітет.

На протестаційним вічу, яке відбулося дня 19 лютого, засновано за порадою гром. Івана Пуґуляка Комітет Допомоги Українській Виставі в Шікаґо. Комітет має занятися продажею книжечок і іншими збірками. Та праця може увінчатись успіхом, коли всі наші орґанізації й церква допоможуть Комітетови в тім ділі.

За Комітет:
А. Гайдук,
Т. Ковальчик,
І. Каменюк.

ПОДЯКИ.

Ми, нижче підписані члени Тов. Запорозька Січ, відділ 361 У. Н. Союза в Рочестер, Н. Й., складаємо щиру подяку головному урядови У. Н. Союза за уділення нам запомоги з фонду запомогового в сумі $50 і $25, котрі нам стали великою помічю в прикрім положенню. Закликаємо всіх тих, що ще не є членами У. Н. Союза, щоби якнайскорше вписалися в члени У. Н. Союза, бо там напевно дістануть правдиву поміч.

Дмитро Гнатів,
Теодор Кобрин,
Анна Коломиєць.

—o—

Я, нижче підписаний член від. 369 У. Н. Союза в Пармертон, Па., складаю щиру подяку головним урядникам У. Н. Союза за уділення мені запомоги з фонду запомогового в сумі $25. Також дякую місцевим урядникам Бр. св. о. Николая за їх труд.

Антін Малий.

— Чи розвиток летунства вже нині не чудовий? Людина вже наче птах!

— Це переборщення! Покажи мені летуна, щоби стояв на одній нозі на гильці та при цьому спав твердо?

УКРАЇНІКА В ЧЕСЬКІЙ ПРЕСІ

Від 3 до 9 лютого 1933.

1 лютого: **„Сельске Лісти"** (Прага) повідомляють про нові переслідування в Галичині й про те, що Українці подали нову петицію до Женеви.

3 лютого: **„Чсл. Леґіонарж"** (Прага) містить спогади В. Хвали про часи, коли чехословацькі леґіони були на Україні і мали відходити на Сибір. Між іншим каже: „Тоді тяжко було сказати, що буде на другий день, але всі знали, що в Росії є большевики, які договорюються з Німцями, а в Киіві є Українці, які люблються з Австрійцями й що з того всього нічого доброго не буде".

3 лютого: **„Чески Запад"** (Плзень) містить виняток з промови австрійського міністра Шушніґа про католицтво й німецький націоналізм і порівнюючи її до положення Словян католиків, каже: „І в нас, сусідських славянських галузях, сидить чудодійна сила католицька. Чехи, Моравани, Слезаки, Словаки, Українці, Поляки є здебільшого католиками. О, якби та сила пішла одним руслом і якби знайшовся чоловік, який ту силу потрапив би зєднати й прилучити до одного ведення".

4 лютого: **„Фольксботе"** (Травтенав) пише про нові арешти між Українцями в Галичині й про нову петицію до Ліґи Націй.

4 лютого: **„Незавісле лісти"** (Усті над Орліці) пишуть на підставі Юнайтед Прес про страшний терор у СССР і великі крадіжі, які пояснюються тим, що населення терпить страшний голод. Далі за У. Б. подає кілька випадків, коли селяни зїли своїх дітей. Це трапилось на Україні.

4 лютого **„Новое Время"** (Ужгород) пише про те, що новий виділ тов. Надія не може перебрати від старого виділу справ і діловодств. Каже ніби це приймає скандальний оборот і що галицькі Українці умивають руки, але грошей, призначених для інвалідів, нема.

4 лютого: **„Новое Время"** (Ужгород) пише про арештування Українців, представників на центр. викон. комітет в Москві, які нібито обвинувачували радянський уряд в обмеженню автономних прав України.

4 лютого: **„Новое Время"** (Ужгород) пише про те, що в „Українськім Слові" (Закарпаття) ведуть акцію проти нової партії Ґелебана. Далі — каже — „Українці напевно забули, що Ґелебан свого часу працював у редакції „Свободи", де очевидно набрався того українства".

4 лютого: **„Лідове Новіни"** (Брно) пишуть про відмовлення міністерства затвердити статути народнього учительства на Закарпаттю з назвою „Українське" і погоджуються з заміткою „Українського Слова", що на підставі тих самих причин відмовного рішення міністерства — („треба добачати в тому протизаконність і ціль до знаного стремління основати нову українську цілість") — треба уважати протизаконним і назви мадярський, німецький і т. п., що вживаються в ЧСР.

5 лютого: **„Народні Політика"** (Прага) пише про те, яким способом наганяє радянський уряд страху й провадить терор. На Кубані „карательние отряди" зложені з Мадярів, Китайців і Лотишів, себто з тих „кавалерів красного знамені", які на початках революції нищили буржуазію, сотками розстрілють населення станиць, що ставлять опір і не щадять навіть і комуністів, які їх захищають. В кожній станиці вистрілюють поважних господарів, яких усі слухають. Решту пакують по 100 душ до ваґонів і не звертаючи уваги на морози без нічого везуть їх у заслання. На одній станиці впротягу кількох днів умерли коло 300 жінок і 200 дітей. Витворюються нові партизанські відділи, особливо в гористих місцевостях. У Києві протягом трох днів були такі заворушення, що ніхто не знав, у чиїх руках є Київ. З України мають виселити 20,000 душ населення. З Полтавщини виселено 1,000 родин.

6 лютого: **„Словенская Країна"** (Жиліна) містить замітку про успіх товариства приятелів української пісні в Празі й про два вечорі колядок, які те товариство уладило в Празі.

8 лютого: **„Младе Проуди"** (Прага) містить коротке резюме з постанов зїзду ЦВК у Москві й між іншим пишуть: „Мандаринки робітникам! В субтропічних країнах Кавказу було зібрано 10,992,000 штук мандаринок, які будуть розділені так: Москва 300,000,000, Ленінград 2,200,000, Урал 600,000, Україна 1,800,000.

8 лютого: **„Пражски Вечернік"** (Прага) в замітці „Схід республики протестує проти шкільної реформи" — пише про зміст нового числа греко-католицької української ґазети „Свобода" і містить виняток статі Волошина, в якій він звертає увагу уряду, щоб здержався покищо тепер від радикальних змін, поки не будуть переможені небезпеки господарської кризи.

8 лютого: **„Поледні Ліст"** (Прага) пише про ситуацію на радянській Україні. Чим далі, то все більше Москва прибирає до рук радянську Україну. Другим секретарем української політичної партії призначено Постучева, приятеля Сталіна, таксамо на інших відповідальних становищах призначено благонадійних московських комуністів. На Україні мають прогострити чистку і засівну кампанію на ліпшу базу.

8 лютого: **„Праґер Прессе"** (Прага) пише про Всеукраїнську Академію Наук у Київі, про те, що при ній існує відділ етнофрафії і подає список праць і наукових сил.

9 лютого: **„А. З.-Ческе Слово"** (Прага) повідомляє про те, що внедовзі видасть книгу Савіцького (Росіянина) „Шестина світа", що походить сам з України, в якій автор описує сучасний стан „Шестини світу" — Росії.

9 лютого: **„Народні Освобозені"** (Прага) пише про промову Сталіна, про хиби пятирічки й про новий закон зобовязуючий віддавати зерно за ціну встановленою радвладою. Норми найбільші встановлено на Україні, Кримі, північному Кавказі й західньому Сибірі. Нові ще більші обмеження поставлено „одноосібникам". Вразі потреби зобовязані вони дати свої коні до розпорядимости колхоза.

9 лютого: **„Народні Лісти"** (Прага) розбираючи питання відношення гітлерівської Німеччини до Московщини приходять до переконання що Німцям не так залежить на цілій РСФС, як на окремих землях. Большевицький режім лишають лиш у самій Московщині. А від радянщини хотять відірвати Україну, Фінляндію, балтійські держави, козацькі землі і звільнити їх від большевизму.

— Можеш мені позичити десять долярів?
— Не маю при собі ні цента.
— А дома?
— Дякую, всі здорові.

НАЙСТАРШИЙ ЧОЛОВІК У СВІТІ ТА ЙОГО ЖІНКА.

І Европа й Америка досі тямлять найстаршого чоловіка в світі, який подорожував усюди за великі гроші. Це Заро Ага, що на 160-му році зіздив увесь світ і стався чи не найславнішим Турком, що так високо оцінив свій вік, хоч на це не має документів. Заро Адзі велося цілі два роки на чужині зовсім добре.

Недавно до Стамбулу приїхав сімпльонський поспішний поїзд, а на коридорі першої кляси дріжав із нетерпеливости дідусь у ясно-сірому спортовому одязі та визирав крізь вікно, коли вже здалека мріли мінарети його рідного міста.

Вкінці поїзд зупинився. Перший з нього висів 160-літній дідусь і вибіг на перон. Ніхто не чекав на нього, одначе всі відразу пізнали його.

— Хай живе Заро Ага!

Чекала на нього лише його жінка, всеж умить окружили його люди, які кричали: „Славно!"

Та не потішився Заро Ага популярністю в рідному місті. Не зважаючи на це, що Заром Агою зацікавилася юрба, жінка замісць поцілуватися з ним на привитання, накинулася на нього:

— То з тебе такий драб? І ще прилюдно?! Що то було з тією акторкою в Галівуді? А що то за погана була в Парижі? То ти не соромишся приносити стид твоїм правнукам? Що собі подумають їх жінки та їх діти? Дай тут гроші! Зараз! Не думай, що якось мені викрутишся!

Та Заро Ага вернувся додому зовсім без грошей. Замісць грошей привіз собі багато одягів і модних краваток, які тепер подивляє ввесь Царгород. Колиж жінка ніяк не хотіла вірити йому, 160-літній дідусь заприсягнувся їй, що завідувач обікрав його на яких пять тисяч долярів — хай Аллаг покарає його тяженько! Та Заро Ага йому цього не дарує, заскаржить його.

Хоч привитання, як бачимо, не було таке приємне, як собі найстарший чоловік світа уявляв, усеж приняв журналістів. Сидів при цьому при боці своєї жінки та оповідав поважно, як то в Америці стриг його сам президентів брат. Колиж приїхав до Лондону, прийшов його відвідати в готелі сам король-баша. Заро Ага привитав його окликом: „Еївалаг!", а на це король-баша відповів йому також турецьким окликом: „Еївалаг!" На другий день таким привітом здоровився вже ввесь Лондон.

Старенький Турок розповідав усе широко, аж якийсь журналіст спитався про його любовні досвіди, що їх привіз додому з цивілізованого світа. Заро Ага глянув лише боязко на свою жінку, на яку не звернули уваги журналісти, потім похитав лише головою на знак, що авдієнція скінчилася.

Так кінчиться світова слава найстаршого чоловіка й залицянка в світі.

ТУГА ЗА РІДНЕЮ.

Мамо рідна, батьку рідний,
Краю рідний, краю,
Я що днини, що години,
Всє вас споминаю.

Ой нема у світі краю,
Як той край рідненький,
Там, де виріс я веселий,
Як світ молоденький.

Там і сонце любо світить
І пташки співають,
Там хоч бідно, та весело
Люди проживають.

Там і друзі мої милі,
Вся моя родина,
А я самий на чужині
Круглий сиротина.

Вже сім років на чужині,
Самий сиротою,
Вже сім років моє серце
Не має спокою.

В чужім краю загибаю,
Тут марно пропаду;
Гей, по що я молоденький
Поїхав в Канаду?

Може вернусь ще до дому,
А може ніколи...
Мамо, батьку, краю рідний,
Доле моя, доле!

Івась Дубневич.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

АКРОН, ОГАЙО.

Щедрівка на Рідну Школу.

З огляду на лихі часи безробіття умовилися в нас так, щоби забагато не навкучувати людям підчас Різдва. Тому підчас Різдвяних Свят ходив з колядою на свою церкву лиш молодечий клюб — хлопці й дівчата, а коляду на Рідну Школу відложено на Йордан. Цею справою зайнялось наше акронське жіноцтво, яке згуртоване в свойому клюбі під проводом п. М. Малецької. Жінки пішли по наших українських хатах із щедрівкою, як це колись робилося в рідному краю. Це була свого роду новина, яка мило всіх вразила й усі приймали наших щедрівників дуже радо і гостинно. Не тільки свої парохіяни, але і ті, що вірять в пятилітку Сталіна, приймали щедрівчиць, бо й вони раді послухати рідної пісні, замісць московського інтернаціоналу.

Це був перший випадок в Акроні, коли наші жінки пішли зі щедрівкою — задоволили своїх людей і показали, що й вони, як українські матері, живучі в Америці, хочуть помогти тим матерям у краю, які виховують свої діти в Рідній Школі.

Щедрівкою занялися слідуючі жінки: пп. М. Малецька, Ан. Зепко, Розалія Сирод, Ева Сидомір, Марта Іваницька, Марія Набережна, Ева Лиса, Христина Зепко. Вони защедрували $28.75, з яких частину ужили на покриття розданих пакунків нашим безробітним; $15 вислано через Обєднання на Рідну Школу.

Щедрівку зложили: о. І. Забава $3; А. Онисько $2; по $1: М. Набережний, М. Герак, Д. Василишин, Софія Мирос, П. Брелік, М. Петруха, І. Зепко, С. Антонюк, С. Дудра, М. Савула, І. Пільгуй, О. Зепко; В. Пулк 75 ц.; по 50 ц.: А. Сироїд, Т. Козопас, І. Семенюк, Т. Баран, Олена Кінаш, М. Українець, А. Котович, М. Бала, О. Котович, Г. Малецький, М. Філяс, П. Кочанський, М. Сорока, Анна Оленяк, Д. Міськало, М. Іванцьо, К. Зепко, М. Хорощак, Т. Мосійовський, П. Мельник, Я. Іваницький, Ева Лиса, В. Полівка, Г. Сташків, Текля Дорош; по 25 ц.: О. Кудера, Г. Шпак, Ева Сидомир, Л. Сахарнецький, П. Кос, Марія Кулявич.

Анастасія Зепко,
секретарка Клюбу.

СИРАКЮЗ, Н. Й.

Жертва на Рідний Край.

Вислано через Обєднання до Рідного Краю $7.80, які зібрано: $2, збірка підчас коляди в позамісцевій сиракюзькій околиці. Коляду зложили: І. Рибак і Т. Новичук по 50 ц.; К. Сушевський, С. Козуб, І. Клим, Т. Кондрасевич по 25 ц. З того призначено по $1 на Рідну Школу й на інвалідів. Колядували: І. Клим, Т. Кондрасевич, С. Козуб. $5.80, це гроші з невдалого балю з дня 5. жовтня 1932 р., які призначено для потерпівших Українців від ляцького погрому на Лемківщині.

Михайло Каній.

Добра рада.

Якийсь молодий чоловік бажає переписуватися. Дав до газети оголошення: „Бажаю навязати переписку з особою, що писала би до мене що дня".

Хтось прислав йому таку раду: „Дайте собі зробити одяг у мого кравця на кредит".

ДЖЕГОЛЬ.

(Свен Гедін про колишню резиденцію династії Манджу).

„Нарешті ми пустилися в дорогу до Джеголю, літньої резиденції славних цісарів з династії Манджу. Місто побудували на приказ двох володарів серед монгольської пустині. Столиця заповнилася безмежними скарбами, небаром засяяла блеском цісарської могутности, прикрасилася багатими скарбами й чудами будівництва".

Тими словами зачинає славний подорожник свою найновішу книжку „Джеголь, місто цісарів". Перевантаженим автом перебиваються пять членів виправи старинними містами, полями та степами, руслами рік, високими скелистими горами вперед до приманливої мети. Вже по дорозі вони очаровані ріжними чудами китайського будівництва. Відвідали монастир Поталя, подивляли Золотий Павільон, Ілі-Міяо, монастир Гсіянь-Кунь і чудову галю святині Пю-Шань-Цу.

Попри описи китайської архитектури подає автор гарні описи природи. Цікаво описує історію Манджу, що читається наче оповідання.

Як примір подамо уступ з історії Манджу, який можна затитулувати: „Вірність княгині Запашної".

„Около 1750. року жив у східньому Туркестані хан Коні з молодою жінкою Гсіянь-Феї. Її вважали найгарнішою з могамеданок того часу. Була струнка й висока. Уста червоні наче вишні, брови шовкові, довгі. Що дня купалася Гсіянь-Феї в овечому молоці, а потім служба натирала її тіло перфумами. Тому її шкіра була біла й далеко та широко звали її „княгиня Запашна".

Повстання зробило кінець щастю на ханському дворі. Князь і його брат утікли до султана Бадахшана. Той приказав їх убити, щоби придбати собі ласку на пекінському дворі. Та він рад був задержати собі гарну княгиню. Одначе цісар Чієнь-Люнь чув уже про неї багато. Один генерал мусів зараз їхати до Бадахшана та виміняти Гсіянь-Феї за десять перстенів з білого нефриту. З тяжким серцем приставав на це султан.

Півроку їхав генерал з табором і вояками назад до Пекіну. Там передав туркестанську княгиню до літньої палати. Чієнь-Люнь, син неба, став очарований перед княгинею. Вона стояла перед ним гордо, а плакала лише тоді, як він наближався до неї. Великий володар подарував княгині дорогоцінні прикраси та чудові скарби для палати, яку приказав побудувати для неї. У тих теремах княгиня Запашна грала та балакала зі своїми придворними дамами. Колиж король навідався до неї, вона ставала мовчалива й холодна, строга й уперта.

Довго цісар старався здобути її ласки. Та коли раз хотів схопити її за руку, вона миттю схопила кинжал і зранила його в руку. Тепер уже княгиня перед ніким не скривала, що радше вбє цісаря, ніж малася би віддати йому.

Наближалися дні приношення жертви небу. Цісар від рана до пізного вечора був занятий церемоніями. Та не дармували цісарева-мати й цісарева жінка. „Пять днів проминули, а я не бачив її! Чи не змінилася вона?" З тими словами пішов Чієнь-Люнь після того, як зложив жертву, до Гсіянь-Феїньої палати. Не застав тут нікогісінько...

Цісарева-мати закликала княгиню до себе, переслухала її в присутности цісаревої жінки та сказала їй, хай виявить своє останнє бажання.

Гсіянь-Феї озвалася: „Я хотілаб неткнена розпрощатися з цим світом!" Цісарева-мати приказала старшому евнухови чужинку, таку небезпечну для цісарського спокою, відпровадити до кімнати біля „Воріт Макового Цвіту" тай там її вдушити. Це й сталося, а цісареви позволили ще лише раз глянути на княгиню Запашну, заки замкнули віко домовини. Чієнь-Люнь заплакав, обняв княгиню вперше й останнє та прошептав: „Прощавай на віки, Гсіянь-Феї!"

Самітник сидів відтепер на золотому зміїному престолі, а княгиню похоронили в Цунь-Лінь, де похоронені також славні цісарі з династії Манджу.

ЯК Я ВІДЗВИЧАЇВСЯ ВІД КУРЕННЯ.

Ще тиждень тому був я завзятим приклонником богині Нікотини. Складав їй кільканацять разів у день жертву. А потому... потому стався її ворогом. Як це сталось, послухайте:

Моя Мері — золото дівчина...

Ах!

Сказала мені прийти до себе в 6-тій годині...

Ох!

І я пішов урадуваний до неї...

Ух!

Привітався з мамою і з нею, ну й сів. Мама вийшла, як звичайно, за якимсь ділом до другої кімнати й ми лишились самі, самі!

Дивлюся на мою Мері, а вона щось не теє... Носом крутить. Коло неї на столику часопис. У часописі на першій сторінці заява. Глипнув я, а там:

„Заявляємо, що з нинішним днем перестаємо вживати тютюну й алькогольних напитків"... і т. д. Під сподом підписи. Самі жінечи!

Глянув я збентежений на свої обсмалені пальці й на Мері. А вона носом крутить, знов крутить. Мені в серці похололо...

— Ти що на це? — зачала докторським тоном.

— На що, люба?

— На ту заяву!

— Нішо...

— Як то?! Н-і-щ-о-о-о?!! Почув, що блідну...

— Що тобі, Мері? Ходи на прохід... Обіцяла...

— Поволи, мій пане! Мене заморозило...

— Ти ще куриш?! — прошипіла.

— Так, так...

— І ти не стидаєшся? Слабі жінки вже...

— Мері... — благаю.

— Поволи, мій пане!

— Мері...

— І ти прокуруєш?

— Всього 10 золотих на місяць, любко...

— Всього д-е-с-я-т-ь з-о-л-о-т-и-х?! Таак?!

— Так, так!

— І ти маєш Бога в серці?

— Що тобі?

— А до „Просвіти" належиш? — шипіла, не зважаючи на мене.

— Ні...

— А до „Рідної Школи"?

— Ні... ні...

— А...

Я впав на коліна...

— Мері, змилуйся...

Смердиш! — сичала. — Смердиш! Або я, або тютюн! Розумієш?! А тепер лиши мене саму!

— Мері...

— Розумієш?!

Я вибіг як побита собака.

— А! Коза якась! Чекай, побачиш мене! — викрикував я дома.

А потому стало мені стидно й вкучно за неє (Мері золота дівчина!). І я почав поволи відзвичаюватись від курення. Голову під подушкою держав, ліжко копав, вив як голодний вовк, і... відзвичаївся таки. За тиждень виполокав собі уста кольонською водою, стер із пучок останки осмаленої шкіри й почвалав до Мері, очевидно.

Зустріла мене усміхнена.

— Ну?

— Відзвичаївся...

— Я знала, що так буде! — сказала й наставила принадним рухом чоло... Я застидався... А Мері таки золото дівчина! — („Новий Час").

Ямб.

ТАРЗАН МОЖНОВЛАДЕЦЬ ДЖУНҐЛІВ. (89)

Чотири години Джеймс Блейк ішов слідами Арабів і нарешті прийшов до проходу в горах, який вів у долину Сепульчер. Отже Блейк знову вертався в долину, в якій стоїть замок Німр, але йшов з другої сторони. Прохід цей стерегли лицарі Богуна. Вони вже давно бачили, що до них наближається людина, й чекали, не показуючи своєї присутности, поки вона наблизиться до них. Кілька їх кинулися на Блейка, а він, ослаблений і перетомлений, не міг навіть опиратися їм.

Таким чином сер Джеймс з Німру був спійманий і доставлений до князя Богуна. При допиті перед королем виявилося, що він є той самий „Чорний Лицар", який перешкодив йому захопити княжну Ґвінальду та який убив кількох найкращих лицарів Богуна. Тому годі було Блейкови сподіватися чогось доброго. Його наказали закувати в ланцюхи й вкинути в підземелля, де він мав чекати вирішення своєї долі. Блейк опинився на ланцюху між двома іншими вязнями.

Ідучи слідами Арабів, Тарзан скоро дігнав їх. Слідкуючи за ними здалека, він побачив, що з ними нема дівчини. Після того Тарзан почав слідкувати за рухом Арабів, сподіваючись усетаки знайти сліди Ґвінальди. Тарзан перестрибував по деревах, ідучи поруч з Арабами. Він скоро переконався, що з Арабами нема й Стимбола. Це для нього стало загадкою, якої розвязання він хотів знайти якнайскорше. Ніч Тарзан провів на дереві, де не могли дістати його леопарди.

Шейк Ібн Джед ранком знову почав свій поспішний рух вперед. Він був певний, що добре замів свої сліди й за ним тепер ніхто не женеться. Тарзан знав, що шейк певний, що Тарзан мертвий, а тому шейк був спокійний, що все награблене ним добро тепер знаходиться в безпеці. Пять рабів несли на головах клунки з дорогоцінностями й золотом. Несподівано якийсь свист прорізав повітря й стріла пробила шию одному Арабови, що йшов поруч з шейком. Всі остовпіли.